

Επαναληπτικό διαγώνισμα στα Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ' Λυκείου
(για ΟΛΑ τα τμήματα, ενιαύσιας και διετούς προετοιμασίας)

ΟΝΟΜΑ:

Βαθμός

ΗΜ/ΝΙΑ: Σάββατο, 12 / 9 / 2026

ΤΜΗΜΑ:

%

Διδαγμένο κείμενο

1^ο Απόσπασμα: Επίκουρος, Επιστολή προς Μενοικέα, §122.

Μήτε νέος τις ὦν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρον ὑπάρχων κοπιάτω φιλοσοφῶν. οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδείς ἐστίν οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαίνειν. ὁ δὲ λέγων ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν, ὅμοιός ἐστιν τῷ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μὴ παρεῖναι τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι. ὥστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ καὶ γέροντι, τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάξῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν γεγονότων, τῷ δὲ ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ἢ διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων μελετᾶν οὖν χρὴ τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν.

2^ο Απόσπασμα: Αριστοτέλης, Προτρεπτικός προς Θεμισώνα, απόσπασμα 8.

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὡφελίμως.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη **Σωστό**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν είναι λανθασμένη, με βάση τα όσα αναφέρονται στο πρώτο (1^ο) από τα παραπάνω αποσπάσματα. (8 μονάδες)

α) Σύμφωνα με τον Επίκουρο όλοι, ανεξαρτήτως ηλικίας, πρέπει να επιδιώκουν την ενασχόληση με τη φιλοσοφία.

β) Η φιλοσοφία, για τον Επίκουρο, θα ωφελήσει κυρίως και πρώτιστα τη ψυχή των νέων.

γ) Σύμφωνα με τις μεταφράσεις του σχολικού εγχειριδίου, οι νέοι, κατά τον Επίκουρο, θα αποκτήσουν μέσω της φιλοσοφίας *αφοβία* για τα μέλλοντα.

δ) Σύμφωνα με τον Επίκουρο για να φιλοσοφήσει κανείς είναι αναγκαίο αρχικά να έχει κατακτήσει την ευδαιμονία.

A2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και στη συνέχεια να αιτιολογήσετε την επιλογή σας. (2 μονάδες)
- «μελετᾶν οὖν χρὴ τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν»: Η αντωνυμία αὐτῆς νοηματικά αναφέρεται στο

α) «τὴν εὐδαιμονίαν». β) «τὴν φιλοσοφίαν». γ) «παρούσης».

Μονάδες 10

B1.α. Τα δύο παραπάνω κείμενα ανήκουν στο λογοτεχνικό είδος των Προτρεπτικών / Συμβουλευτικών λόγων. Να αναζητήσετε **τρεις** (3) γλωσσικές επιλογές, σε συγκεκριμένες φράσεις στα συγκεκριμένα αποσπάσματα, που να καταδεικνύουν τον προτρεπτικό χαρακτήρα τους (3 μονάδες).

B1.β. Να μελετήσετε το δεύτερο (2^ο) διδαγμένο κείμενο και να παρουσιάσετε τον **ρόλο** που μπορεί να διαδραματίσει η **φιλοσοφία** στον **ανθρώπινο βίο**, σύμφωνα με το περιεχόμενό του (7 μονάδες).

Μονάδες 10

B2. Διαβάστε το ακόλουθο απόσπασμα από το πρώτο (1^ο) δοθέν διδαγμένο κείμενο:

«ὥστε φιλοσοφητέον καὶ νέω καὶ γέροντι, τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν γεγονότων, τῷ δὲ ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ἢ διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων· μελετᾶν οὖν χρὴ τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν.»

Να συγκρίνετε τις θέσεις που διατυπώνονται από τον Επίκουρο αναφορικά προς το απώτερο **τέλος της φιλοσοφίας**, με το περιεχόμενο που τῆς δίνει ο Σωκράτης στο παρακάτω απόσπασμα από την **Πολιτεία** του Πλάτωνα και να αναδείξετε μια βασική **ομοιότητα** και την κύρια **διαφορά** τους.

Πλάτωνος, *Πολιτεία* (473d - 473e & 474c), μετάφραση Ν.Μ. Σκουτερόπουλου.

Για τον Σωκράτη μόνη διέξοδος από την κακοδιοίκηση των πόλεων είναι να αποδοθεί η πολιτική δύναμη στα πρόσωπα που έχουν ασχοληθεί σε ολόκληρη τη ζωή τους με τη φιλοσοφία.

- «Σωκράτης: Αν δεν συμβεί, είπα εγώ, ή να κυβερνήσουν στις πολιτείες οι φιλόσοφοι ή να ασχοληθούν με τη φιλοσοφία ανυστερόβουλα και άξια αυτοί τους οποίους τώρα αποκαλούν βασιλιάδες και άρχοντες, έτσι ώστε η πολιτική δύναμη και η φιλοσοφία να συναντηθούν στο αυτό πρόσωπο, κι αν τούτος ο εσμός (:το πλήθος) όσων σήμερα πορεύονται χωριστά προς τη μια ή την άλλη κατεύθυνση*1 δεν εμποδιστεί δια της βίας να το κάνει αυτό, δεν θα 'χουν τελειωμό, φίλε Γλαύκων, οι συμφορές για τις πολιτείες, νομίζω ούτε και για το ανθρώπινο γένος [...]. Αυτό είναι που ώρα τώρα διστάζω να το πω, καθώς βλέπω πόσο παράδοξο θα ακουστεί: δύσκολο, βλέπεις, να το αντιληφθεί κανείς πως δεν είναι δυνατόν να υπάρξει άλλος τρόπος να ευτυχίσουν ούτε τα άτομα ούτε το σύνολο! [...] Νομίζω λοιπόν ότι είναι απαραίτητο [...] να εξηγήσουμε με σαφήνεια πώς εννοούμε τους φιλοσόφους, όταν τολμάμε να υποστηρίξουμε ότι πρέπει να πάρουν στα χέρια τους την εξουσία. Γιατί μόνο αν γίνει αυτή η ξεκάθαρη διάκριση, θα μπορέσει κανείς να αμυνθεί δείχνοντας ότι: σε ορισμένους ανθρώπους ταιριάζει από τη φύση τους να καταπιάνονται με τη φιλοσοφία και να έχουν ηγετική θέση στην πόλη, ενώ οι άλλοι δεν πρέπει καν να τα αγγίζουν αυτά αλλά μόνο να ακολουθούν τον ηγέτη.»

Μονάδες 10

*1. «εσμός» (: μεγάλο πλήθος · κυριολεκτικά «αυτοί που κάθονται μαζί») < ἔζομαι. Εδώ ο μεταφραστής εννοεί τις διάφορες / διαφορετικές φύσεις των ανθρώπων που κινούνται αντίστοιχα προς διαφορετικές κατευθύνσεις η καθεμιά.

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους, τη λέξη **Σωστό**, ή τη λέξη **Λάθος**, με βάση το περιεχόμενό τους.

α) Όταν ο Αριστοτέλης πέθανε στη Χαλκίδα ήταν –σύμφωνα με τις αρχαίες πηγές μας– «τριῶν που καὶ ἐξήκοντα ἐτῶν».

β) Ο πατέρας του Αριστοτέλη λεγόταν Ασκληπιάδης και ήταν γιατρός στην αυλή του βασιλιά της Μακεδονίας Αμύντα του Γ'.

γ) Ο Αριστοτέλης, εγκατεστημένος στη Μακεδονία τουλάχιστον από το 343/2 π.Χ., ανέλαβε την εκπαίδευση του διαδόχου του μακεδονικού θρόνου, έπειτα από πρόσκληση του Βασιλιά Φιλίππου Β'.

δ) Ο Αριστοτέλης, συνοδευμένος από τον Ξενοκράτη, εγκαταστάθηκε για δεύτερη φορά στην Αθήνα ύστερα από την αποχώρησή του από την Μακεδονία το 335 π.Χ.

ε) Ο Αριστοτέλης κατά τη δεύτερη παραμονή του στην Αθήνα, έτη απερίσπαστης δουλειάς, συνέθεσε το μεγαλύτερο μέρος των *Πολιτικών* του.

Μονάδες 10

B4.α) Να σχηματίσετε ένα νεοελληνικό επίθετο (σύνθετο ή απλό) για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου από το πρωτότυπο: γέρων, πάρωρος, εὐδαιμονίαν. (Μονάδες 6)

β) ὕγιαῖνον, ὁ λέγων: Να γράψετε στο τετράδιό σας για τις παραπάνω λέξεις ένα αντώνυμο στα αρχαία ελληνικά για καθεμιά από τις δυο λέξεις του κειμένου. (Μονάδες 4) Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

Δημοσθένους, κατά Τιμοκράτους, 24, 75 - 78

Ο ρήτορας αντιστρατεύεται νόμο που επιχειρεί να εισαγάγει ο Τιμοκράτης (353 π.Χ), ο οποίος ευνοούσε τους φίλους του, Γλαυκήτη, Μελάνωπο και Ανδροτίωνα. Στο παρακάτω απόσπασμα τονίζεται ότι ο συγκεκριμένος νόμος θα βλάψει τα συμφέροντα της πολιτείας, με το ολιγαρχικό του πνεύμα, ενώ στηλιτεύεται και η αλαζονεία του Τιμοκράτη.

[75] Ἴδοι τις ἂν ὥς δεινὸν πεποίηκεν τὸ θεῖναι περὶ τῶν παρεληλυθότων τὸν νόμον, εἰ λογίσαιτο παρ' αὐτῷ τί ποτ' ἐστὶν ὧ νόμος ὀλιγαρχίας διαφέρει, καὶ τί δή ποθ' οἱ μὲν ὑπὸ νόμων ἐθέλοντες ἄρχεσθαι σῶφρονες καὶ χρηστοὶ νομίζονται, οἱ δ' ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχιῶν ἄνδρες καὶ δούλοι. [76] Εὖροι γὰρ ἂν ὥς ἀληθῶς τοῦτο προχειρότατον, ὅτι τῶν μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις ἕκαστος καὶ τὰ πεπραγμένα λῦσαι καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἅ ἂν αὐτῷ δοκῇ προστάξει κύριός ἐστιν, οἱ δὲ νόμοι *1 περὶ τῶν μελλόντων ἅ χρὴ γίνεσθαι φράζουσιν. Τιμοκράτης τοίνυν ἐν δημοκρατουμένη τῇ πόλει νομοθετῶν τὴν ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας ἀδικίαν εἰς τὸν αὐτοῦ νόμον μετήνεγκεν, καὶ περὶ τῶν παρεληλυθότων αὐτὸν κυριώτερον τῶν καταγνόντων δικαστῶν ἡξίωσε ποιῆσαι. [77] Καὶ οὐ τοῦτο μόνον πεποίηκεν ὑβριστικόν, ἀλλὰ καὶ γέγραπται: «ἢ τὸ λοιπὸν ἔάν τινι προστιμῇ δεσμοῦ, εἶναι καταστήσαντι τοὺς ἐγγυητάς, ἢ μὴν ἐκτείσειν, ἀφείσθαι». Καίτοι χρῆν αὐτόν, εἰ τὸ δεδέσθαι δεινὸν ἡγεῖτο, μηδενὶ προστιμᾶν ὃς ἂν ὑμῖν ἐγγυητὰς καθιστῇ δεσμοῦ νομοθετῆσαι, μὴ προλαβόντα κατεγνωκότας ὑμᾶς τὸν δεσμὸν μηδ' ἐχθρῶς διαθέντα πρὸς ὑμᾶς τὸν ἐαλωκότα, τῆνικαῦτα ποιεῖν τὴν ἐξεγγύησιν. Νυνὶ δ', ὥσπερ ἐνδεικνύμενος ὅτι, κἂν ὑμῖν δοκῇ δεδέσθαι τινά, αὐτὸς ἀφήσει, τοῦτον τὸν τρόπον τὸν νόμον εἰσήνεγκεν. [78] Ἄρ' οὖν τῷ δοκεῖ συμφέρειν τῇ πόλει τοιοῦτος νόμος ὃς δικαστηρίου γνώσεως αὐτὸς κυριώτερος ἔσται; [...] Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. φαίνεται τοίνυν ὁ τούτου νόμος ταῦτ' ἔχων ἀμφοτέρω. Ὡστ' εἴπερ ὑμῶν ἕκαστῳ μέλει τῆς πολιτείας καὶ δεῖν οἶεται κυρίαν εἶναι τὴν αὐτοῦ γνώμην περὶ ὧν ἂν ὁμωμοκῶς ψηφίσῃται, λυτέος οὗτος ὁ νόμος [...].

*1. οἱ δε νόμοι: ἐδῶ νοοῦνται οἱ δημοκρατικοὶ νόμοι, οἱ νόμοι στα δημοκρατικά καθεστῶτα.

Γ1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα του κειμένου: «Νυνὶ δ', ὥσπερ ἐνδεικνύμενος ὅτι, κἂν ὑμῖν δοκῇ δεδέσθαι τινά, αὐτὸς ἀφήσει, ... λυτέος οὗτος νόμος», από τις §§ 77-78. Μονάδες 20

Γ2. Ο Δημοσθένης κατηγορεῖ τον Τιμοκράτη «ὥς πεποίηκεν τὸ θεῖναι περὶ τῶν παρεληλυθότων τὸν νόμον», επειδὴ δηλαδή ἔδωσε στο νόμο που πρότεινε αναδρομικὴ ἰσχύ, για παρελθόντα αδικήματα. Να αναφέρετε σε τι διαφέρει, κατά την άποψη του Δημοσθένη, η ολιγαρχία από τον δημοκρατικό «νόμο», ως προς την αντίληψη για την ἰσχύ του νόμου. Μονάδες 10

Γ3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τούς ζητούμενους **τύπους** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- **όμωμοκώς:** το γ' ενικό της ευκτικής του Ενεστώτα στην ενεργητική φωνή · το β' ενικό της προστακτικής Ενεστώτα στην ενεργητική φωνή.
- **παρεληλυθότων:** το β' ενικό της οριστικής στον Ενεστώτα και τον Παρατατικό της ίδιας φωνής.
- **διαθέντα:** το α' ενικό της υποτακτικής του ίδιου χρόνου · τους τρεις (3) τύπους της ευκτικής του ίδιου χρόνου στον ενικό αριθμό.
- **ένδεικνύμενος:** το απαρέμφατο του Ενεστώτα στην ενεργητική φωνή · το β' ενικό της προστακτικής του Ενεστώτα στην ενεργητική φωνή.

Μονάδες 10

Γ4.α. Να γράψετε τα υποκείμενα των ρηματικών τύπων που έχουν επισημανθεί στο παρακάτω απόσπασμα (3 μονάδες).

— 'Ωστ' εἶπερ ὑμῶν ἐκάστω μέλει τῆς πολιτείας καὶ δεῖν οἶεται κυρίαν εἶναι τὴν αὐτοῦ γνώμην.

β. Να αναλύσετε το ρηματικό επίθετο που θα εντοπίσετε στην παρακάτω φράση σε ισοδύναμη ρηματική σύνταξη, αξιοποιώντας και τον όρο που δίνεται στην παρένθεση (3 μονάδες).

— Λυτέος οὗτος ὁ νόμος (ὕμῖν).

γ. Να μετατρέψετε την προσωπική σύνταξη της παρακάτω πρότασης σε απρόσωπη (2 μονάδες).

— Ἄρ' οὖν τῷ δοκεῖ συμφέρειν τῇ πόλει τοιοῦτος νόμος;

δ. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη της παρακάτω πρότασης σε παθητική (2 μονάδες).

— Καὶ οὐ τοῦτο μόνον πεποίηκεν οὗτος ὕβριστικόν.

Μονάδες 10